

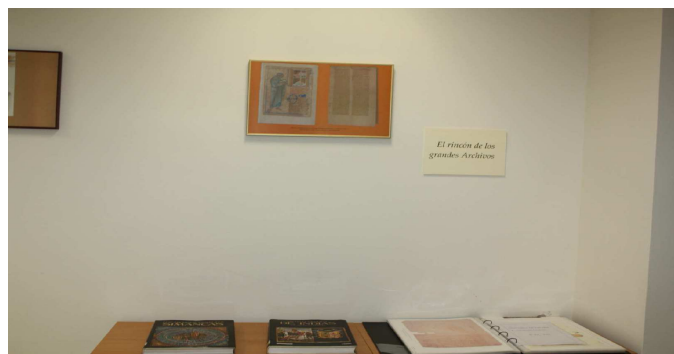
VISITA PER A ALUMNES DE PREESCOLAR, PRIMÀRIA, ESO I BATXILLERAT

1. EL TALLER DE LA MEMÒRIA

Aula didàctica amb capacitat per a 35 alumnes. L'organització i la distribució espacial de l'aula respon a una concepció basada a mostrar allò que hem considerat que reuneix valor pedagògic dins del nostre arxiu. Des d'estes consideracions hem distribuït l'espai en les zones següents:

- **El racó dels grans arxius**
- **L'exposició fotogràfica permanent: Una vegada eren uns xiquets...**
- **El guinyol de l'arxiu**
- **El panell de la història dels suports i l'escriptura**
- **L'arbre de la memòria**

1. El racó dels grans arxius

El racó dels grans arxius, una minibiblioteca sobre els grans arxius del nostre país, i una col·lecció de làmines que reproduïxen documents d'especial rellevància en la història d'Espanya, els originals dels quals pertanyen a eixos grans arxius: les cartes entre els Reis Catòlics i Cristòfol Colom, el testament d'Isabel la Catòlica, etc. Amb este angle de la sala volem transmetre als alumnes que no som illes, i que el nostre arxiu està inserit en diverses xarxes d'arxius: la xarxa d'arxius històrics provincials de l'Administració central i la xarxa d'arxius de la Generalitat Valenciana.

Hem volgut destacar per la seua importància històrica:

– L'Arxiu General de Simancas¹

Arxiu que va ser iniciat per Carles V i conclòs pel seu fill Felip II. Este arxiu guarda tota la documentació produïda pels organismes de govern de la monarquia hispànica des de l'època dels

¹*Los archivos españoles: Simancas*, text de Francisco Javier Álvarez Pinedo i José Luis Rodríguez de Diego; fotografies de Joaquín Cortés [Madrid]: Direcció General de Belles Arts i Arxius; D.L. 1993.

Reis Catòlics (1475) fins a l'establiment del règim liberal (1834). Constitueix, per tant, el fons documental més homogeni i complet de la nostra memòria històrica del segle XVI al XVIII.

– L'Arxiu General d'Índies

En 1785 naixia per desig del rei Carles III l'Arxiu General d'Índies amb l'objecte de reunir en un sol lloc els documents referents a Índies fins llavors dispersos a Simancas, Cadis i Sevilla.

Ens pareixia un arxiu transcendental en la nostra història, però també amb un cert caràcter universal, ja que part de la història del continent americà l'alberguen els seus murs.

– L'Arxiu de la Corona d'Aragó

Com a província de la Comunitat Valenciana la nostra història està unida durant segles a la història de la Corona d'Aragó, i esta història constitueix una fracció important del currículum de Ciències Socials de l'ESO i de Batxillerat, per tant l'arxiu és un referent importantíssim i pensem que havien de saber de la seua existència.

2. L'exposició fotogràfica permanent: Una vegada eren uns xiquets...

Els oferim també una xicoteta exposició permanent: *Una vegada eren uns xiquets...*, composta amb fotografies d'escoles, aules i xiquets, que pertanyen al fons de la Direcció Provincial d'Educació. L'objectiu d'esta mostra és que compreguen el valor de la documentació gràfica, com a suport d'informació, que entenguen, a més, la importància de les exposicions com a marc de divulgació i difusió dels fons d'un arxiu². Finalment, pensant més en la didàctica de la història, que servisca com a instrument per al coneixement de conceptes com el temps cronològic (present, passat i futur), a través del que els pot ser més pròxim i amable, la infància, com van viure els xiquets que els van antecedir.

---

²Como referencia al tema del valor divulgador del espacio expositivo en los archivos, nada mejor que las actas de las Jornadas "Archivando" 2010 de la Fundación Sierra Pambley (León), que se dedicaron monográficamente al asunto de la difusión en los archivos.

http://archivosierrapambley.files.wordpress.com/2011/01/actas_jornadas_2010.pdf

3. El guinyol de l'arxiu

El guinyol de l'arxiu pretén donar acollida en el nostre centre, també, als alumnes d'Educació Infantil: entre 3 i 6 anys, però convertint la seua visita en una experiència lúdica més apropiada per a la seua edat, recalcant a través del joc nocions molt bàsiques del món arxivístic.

Elaborem un xicotet relat: *Un conte de reis i papers* en què els contem la història dels arxius i arxivers en forma de conte; representar en el guinyol amb els titelles uns xicotets fragments del conte pot il·lustrar està activitat:

Com veieu el rei va començar a escriure documents importants: uns nomenaven cavaller algun soldat valent, uns altres donaven el títol de ciutat important a un poble, uns altres deien que la gent havia de pagar impostos per a poder comprar armament per a les guerres i pagar el menjar als soldats, uns altres establien les primeres normes de convivència entre els habitants del regne. Papers i papers sense fi, i com calia guardar-los en algun lloc segur van fabricar uns baguls molt resistents i a més els van posar uns quants panys.

La clau de cada pany la tenia una persona distinta perquè ningú poguera obrir, estant sol, eixe baül tan important.

Però el rei va nomenar una persona encarregada de guardar i ordenar els papers i li va donar el títol d'arxiver. Sabeu com era de cansat per als pobres arxivers seguir el rei en tots els seus viatges arrossegant els baguls dels documents. Uf! van ser uns anys terribles.

3. El panell de la història dels suports i l'escriptura

Este panell pretén fer una narració cronològica, des dels primers documents que el ser humà va realitzar (el primer signe): les pintures rupestres que els hòmens primitius van pintar fa 40.000 anys i en les quals van deixar gravades les seues gestes i els seus descobriments: les seues caceres, les seues danses, els animals que els espantaven, etc., passant per les albors de la nostra civilització fa 3.500 anys: Mesopotàmia, l'escriptura cuneïforme sobre argila; els egipcis, amb els seus papirs i jeroglífics; els romans amb les seues tauletes de cera; el descobriment del pergamí, i el més revolucionari encara descobriment del paper, el món antic, medieval i modern. Travessem, a continuació, l'era industrial i de les màquines, per a acabar en la revolució tecnològica del nostre ordinador.

De totes les grans fites assenyalades entorn de la història d'escriptura i els seus suports, en tenim mostres exactes que els alumnes van manejant al llarg de l'explicació: tauletes d'argila, papirs i canons, pergamí i plomes, fins als suports digitals primigenis, que per a ells són també, quasi, prehistòrics. Projectem diversos vídeos de curta duració sobre: l'elaboració de les tauletes mesopotàmiques, l'elaboració del paper i l'elaboració del paper en un molí paperer medieval. Esta activitat es complementa (per als xiquets de primària) amb la realització de la seua pròpia tauleta cuneïforme amb argila.

4. L'arbre de la memòria

L'arbre de la memòria és un arbre dibuixat en paper d'embalar, i col·locat en el llenç de la paret com un mural. En acabar l'activitat a l'aula, cada xiquet posa el seu nom i la data en una fulla verda retallada, i l'apeguem en l'arbre. Pretén ser una representació simbòlica del que és la memòria col·lectiva: la seua fulla amb el seu nom representa qualsevol dels documents que es conserven en l'arxiu, i que pot correspondre a qualsevol ciutadà. Com volem que ells deixen una empremta documental de la seua visita al centre, i passen així a formar part de la memòria que custodia nostre arxiu, els hem fet el seu *arbre de la memòria*. És curiós com es desperta en ells la consciència d'estar fent una cosa important en relació amb el fet de retindre i perpetuar el temps en un xicotet tros de paper. Esperem convertir les parets de l'aula en un frondosíssim bosc d'arbres de la memòria. Tots estos conceptes que es treballen responen a l'estudi detallat, com a document base, del currículum per a Educació Primària de la Generalitat Valenciana, en el seu capítol corresponent al coneixement del medi natural, social i cultural.³

Finalment, volem ressenyar que, per als nivells superiors de l'ESO i Batxillerat, el treball de l'aula se centra a realitzar una activitat, elaborada en col·laboració amb els professors del centre, i en la qual els nostres documents servixen per a donar vida a la programació curricular de l'àrea de ciències socials d'eixos cursos.

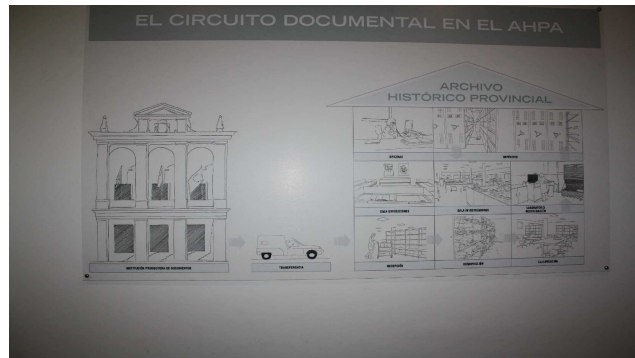
2. EL CIRCUIT DOCUMENTAL DE L'ARXIU HISTÒRIC PROVINCIAL D'ALACANT

Els arxius tenen entre les seues funcions primordials la difusió cultural i educativa. Amb el programa de visita guiada, oferim als centres educatius la possibilitat de visitar les instal·lacions de l'arxiu, conèixer les tasques que s'hi realitzen i veure una xicoteta mostra documental. En definitiva, conèixer per dins un centre de gran importància i el depòsit de la memòria col·lectiva de tots els

---

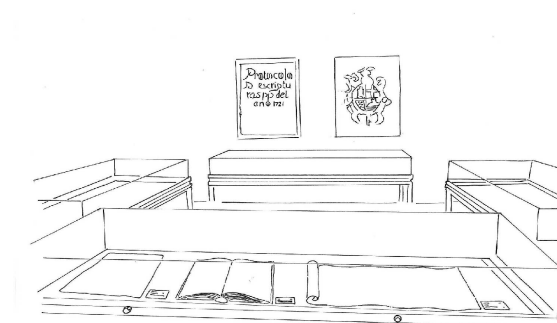
³ **Generalitat valenciana. Conselleria d'Educació.** Dossier Currículum Educació Primària, p. 63-92 http://www.cece.gva.es/oed/areaord/docs/dossier_edprim_cas07.pdf

alacantins. Són rebuts a la sala d'actes, on se'ls projecta un DVD sobre l'arxiu que ens permet contextualitzar el que serà la visita. A continuació es dóna una breu explicació de les funcions de l'arxiu. Per a finalitzar se'ls explica quin serà el recorregut que realitzarem; este va paral·lel al circuit que segueix la documentació des que entra en l'arxiu fins que se servix en la sala als investigadors.

RECORREGUT DIDÀCTIC

Sala d'exposicions

Els conten que és un espai on regularment es realitzen exposicions sobre temes relacionats amb arxius, bé dels nostres fons o d'altres arxius. Una de les característiques d'esta sala és la il·luminació que té. En el moment en què hi ha documents exposats en les vitrines és necessari disminuir la intensitat de la llum (amb les cortines, atenuar la llum artificial, etc.) perquè els documents no s'exposen a patir el més mínim deteriorament.

Situats en el *hall*, expliquem les característiques generals que ha de tindre un arxiu: infraestructures, ubicació, etc.

Este arxiu es va inaugurar en 2008 i és un edifici d'arxiu "model", construït exclusivament per a este fi (ubicació, depòsits i instal·lacions en general).

Expliquem les dos parts o àrees diferenciades que ha de tindre un edifici d'arxiu. Ambdós parts estan articulades pel pati central:

Àrea privada: composta de quatre altures on s'ubiquen les zones de treball, oficines i depòsits

documentals (sòl de color blanc).

Àrea pública: amb dos altures, que compta amb una sala d'actes, una sala d'exposicions i la sala d'investigadors (sòl de color roig).

Sala de recepció de documents

Expliquem per a què servix el moll de descàrrega de la documentació i com s'instal·la la documentació en les estanteries tradicionals per a establir un primer contacte amb la documentació. En el cas que la documentació necessite un tractament de desinfecció (per a no afectar la resta de documentació dels depòsits) s'explica l'existència d'una sala de neteja, desinfecció i desinsectació.

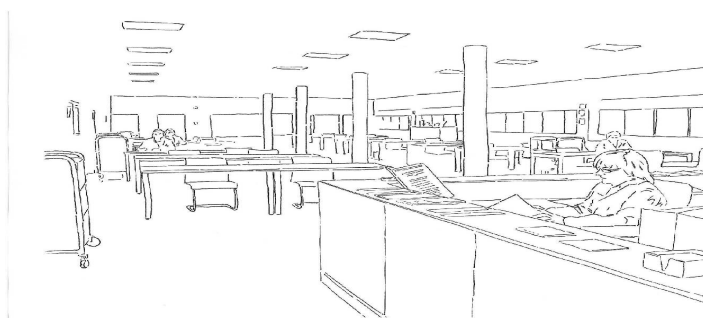
Sala de classificació

Ací es realitza l'organització i classificació dels fons que ingressen en l'arxiu.

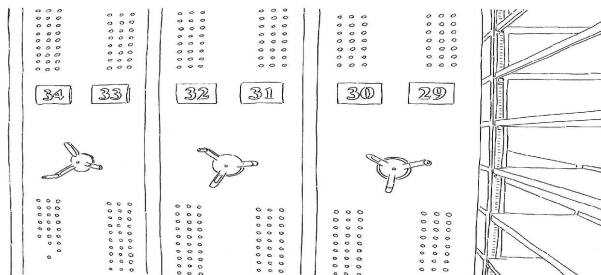
Se'ls assigna una signatura de localització, s'introdueix en el programa de gestió d'arxius (SAVEX) i, a continuació, es trasllada la documentació als depòsits, on estarà perfectament custodiada per a ser localitzada quan siga sol·licitada pels investigadors.

Sala d'investigadors

Accés lliure des de l'any 2006. És la sala de consulta dels documents que guarda l'arxiu.

Depòsits

Se'ls explica que és una zona reservada per a ús exclusiu dels treballadors de l'arxiu.

La situació geogràfica és fonamental, ja que està orientat al nord per a evitar l'acció directa del sol i la llum i els seus efectes termohigromètics. També són importants els materials de construcció utilitzats en els depòsits, els sistemes de climatització i contra incendis i els mobles d'emmagatzematge, tots els quals reuneixen característiques singulars.

L'activitat finalitza amb l'entrega d'una **carpeta didàctica** que conté:

- Un breu resum de l'activitat per als pares.
- Un diploma oficial de la seua assistència amb aprofitament.
- El conte *Un conte de papers i arxivers*.
- Diversos passatemps que els permeten fixar els conceptes forts bàsics i principals del món dels arxius.